

uiten en vooral, in het publieke woord er voorlichting over te willen geven. En laat nu het eerste in elk wetenschappelijk historicus op zijn plaats zijn, voor het tweede is m. i., zoo dan niet geheel onmisbaar, toch in allen gevalle zeer wenschelijk, dat degene, die er zich aan waagt, al wat zeevast heeft leeren worden. Immers, zal de wijsgeerige beschouwing der geschiedenis, van haar beginselen en methoden, werkelijk waardevolle resultaten leveren, dan mag ze nooit reine abstractie en louter logisch uitgesponnen systeem worden. Dan behoort ze altijd in nauwe aansluiting aan een zoo groot mogelijk feitenmateriaal haar taak te verrichten. De onderzoeker, die bij het opsporen der gebeurtenissen verzuimt zich wijsgeerig en methodisch te bezinnen, dreigt te ontaarden tot anecdoten- en curiositeiten-verzamelaar, onder te gaan in den antiquiteiten-maniak. Maar omgekeerd: ontbreekt bij zijn bespiegelingen de band aan de werkelijkheid, dan maakt hij zich ten opzichte van Clio evenzeer aan kwaadwillige verlating schuldig. Doch hoe zal dan hij, die — hoe weinig of hoeveel hij overigens op historisch gebied ook reeds zou hebben gewerkt — toch altijd nog min of meer aan den aanvang van zijn bestaan als geschiedvorscher staat — nog eens: uitzonderingsgevallen daargelaten — kunnen ontkomen aan het gevaar van onrijp en daardoor waardeeloos werk te leveren! In het zog van een voorganger te varen, of het betrokken vraagstuk even kwellend aan de toekomst over te dragen als hijzelf 't van het verleden ontvangen heeft! Werkelijk, de eenig veilige leefregel in deze wordt door de leus van Barneveldt verwoord: „nil scire tutissima fides”!

Doch ter zake! Eenige resultaten van practisch historisch onderzoek zou ik U, om mij van mijn plicht te kwijten, aanbieden. Laat ik ze bij U mogen introduceeren onder dezen titel: de zuid-nederlandsche immigratie van het laatste kwart der 16e eeuw; haar omvang en invloed op ons vaderland.

4 Toen in 1578 de landvoogdij over de Nederlandsche gewesten door koning Filips II op de schouders van Alexander Far-